

Viera Švenková

Hra o perly

Vydavateľstvo
Spolku slovenských spisovateľov

Viera Švenková

HRA O PERLY

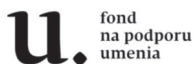

Vydavateľstvo
Spolku slovenských spisovateľov

Copyright © Viera Švenková 2016
Cover design © Anna Chovanová 2016
© Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, spol. s r. o.,
Bratislava
e-mail: vsss@stonline.sk
<http://www.vsss.sk>

Kniha vznikla s podporou Literárneho fondu SR

a vychádza vďaka Fondu na podporu umenia

VYDAVATELSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV
spol. s r. o.

Viera Švenková: Hra o perly
Zodpovedná redaktorka Ingrid Skalická
Obálka Anna Chovanová
Sadzba Anna Chovanová
Tlač PM Turany
Vydanie prvé
Printed in Slovakia

ISBN 978-80-8061-922-0

HRA O PERLY

Vedel to oveľa skôr, ako držal v rukách papier s presne stanovenou diagnózou. Príznaky choroby ho ničili deň čo deň, a hoci s nimi zápasil, ako len vedel a vládal, nebolo tajomstvom, že táto cesta vedie, nech by sa človek akokoľvek zmietal, v ústrety koncu.

Nemohol to vymazať z pamäti, myslel na to ustavične, aj keď sedel pri pive, jazero pod ním sa trblietalo v slnku, hladinu krížili vodné bicykle a zdatní plavci, brázda za nimi sa pomaly rozplývala, až sa stratila a voda bola znova hladká ako zrkadlo.

Evička plávala pozdĺž brehu, s potešením sledoval pohyb ženského tela, tempá dobrej plavkyne, niekedy je telo múdrejšie ako hlava, svaly automaticky vykonávajú pohyb natrénovaný v minulosti, uchovaný kdesi na dne pamäti.

Toto si musím zapamätať, túto chvíľu si musím udržať v spomienkach, vravel si. Predvídal, čo ho čaká, raz sa bude utešovať pomyslením na oválne bratislavské jazero pod strmým brehom, na ktorom sa vyvaľujú naháči, vystavujú telá hrejivým lúčom, po hladine sa vznešene plavia labute, pri brehu sa čvachtajú kačky, čakajúce na kúsky chleba, čo im hádžu naradostené detičky.

S príchodom jesene sa všetko zhoršilo, Evičkina roztržitosť sa stupňovala. S obavami ju sledoval, hľadal spôsoby, ako by si hrovou formou, ako malé dieťa, zapamätala jednotlivé úkony potrebné na zvládnutie každodenného života.

– Užila si lieky? – s obavou sa vypytoval, keď ju pre povinnosti nechal dlhší čas samu.

– Lieky? – tvárila sa, akoby o liekoch počula prvý raz. Pred odchodom ich nachystal do liekovky, tá bola teraz prázdna.

– Neviem... si spomenúť... Nepamätám sa... ale môžem si ich dať teraz...

– V nijakom prípade! – rozčúlil sa. – Dvojitá dávka je škodlivejšia ako jedno vynechanie. Ak je liekovka prázdna, asi ich užila, hoci pri tom nebol, no azda ich len nehodila do koša!

Blížil sa termín nástupu do zamestnania, neplatené voľno, ktoré si vzal vzhľadom na manželkin zdravotný stav, sa pominulo, prišla jeseň, neostáva iné iba vziať ženu so sebou, ak ju nechce zničiť tým, že ju zverí nejakej spoľahlivej inštitúcii, odloží ako vec do ústavu.

Nie, spomenul si na slnkom zaliate jazero, na ženine akoby automatické tempá, ešte pláva, ešte môžeme byť spolu, ešte sú chvíle, keď vníma svet, to sú tie vzácne perly, o ktoré budem hrať!

Nevzdával sa, hoci tušil, aké komplikácie ho čakajú. Berlín, hlučné veľkomesto, kde si už získal slušné postavenie. Na klinike je šikovných chirurgov málo, žien, ktoré bojujú s príznakmi starnutia, pribúda, každá sa chce zbaviť ovisnutej kože pod očami, každá potrebuje vyplniť alebo odstrániť vrásky... Roboty je viac, ako klinika zvláda, služba trvá nekonečných dvanásť hodín.

Evička nemôže byť sama. Jedného dňa vyšla z ubytovne, stratila sa v neznámych uliciach. Trhal si vlasy, keby bol ostal v Bratislave, v centre, žena by trafila domov, v menšom meste by určite stretla známeho, čo by sa jej prihovril, po niekoľkých vetách by pochopil, o čo ide, a privolať by pomoc. No čo si počne stratená žena v cudzom svete, keď ani nerozumie, čo sa jej pýtajú, ak si ju vôbec niekto všimne?

V tú noc takmer ošedivel. Ako sa to k nej správam? Kedysi to bola pôvabná mladá zdravotná sestra v belasej uniforme a vo zvodnej bielej zásterke, šikovní mlado-manželka, starostlivá matka... Čo by na to povedala naša dcéra? V tej chvíli sa bál čo i len pomyslieť, že by jej mal referovať o tom, čo sa s matkou stalo. Zburcoval políciu, zúfalo lietal po meste, kým mu nadránom neoznámili, že

ženu našli, opis oblečenia sedí, je to ona, ktovie, akým činom sa ocitla na železničnej stanici, celú noc presedela na lavičke a šemotila čosi o vlaku do Bratislavy.

Zo šoku sa dlho nevedel spamätať, ruky sa mu triasli, chirurgické zásahy by ohrozoval neistý, krivý rez, musel si vziať pár dní voľna. Prvá vec – nájsť schopnú opatrovateľku, ktorá Evičku nespustí z očí, dozrie na to, či jedla, či užila lieky, vytiahne ju na prechádzku... Nečakal, že sa situácia tak rýchlo zhorší, ničilo ho to, je to súboj s časom, a hoci vieme, že je vopred prehratý, netreba ho vzdávať. Ruky chirurga treba cvičiť, využiť každú vhodnú chvíľu, ešte aj vo výťahu, ak sa v ňom ocitol sám, zapieral sa prstami do steny, za každú cenu treba uchovať silu svalov, rýchlosť reakcie, presný odhad pohybu. No ani najsilnejšie ruky nemôžu zadržať čas.

Opatrovateľku našiel na odporúčanie priateľov, poslali mu ju bratislavskí známi. Žiadalo si to menšiu reorganizáciu, bolo treba zohnať nový byt, no zdalo sa, že problém zvládol. Je po zime, prichádza jar, Evička sa bude so spoločníčkou denne dlhé hodiny prechádzať po parku, jej stav sa určite zlepší.

Opatrovateľka bola spoločenský typ, po večeroch vyťahla karty, čo povieť, dáme si partičku? Prečo nie, uvítal jej iniciatívu, ak sa do hry zapojí aj manželka... Evičkina tvár ožila, karty v ruke jej čosi hovorili, možno pripomínali detské hry. Dojímalo ho to. Moja malá! Pravda, hra za nič nestála, obaja predstierali, že nevidia, ako si pletie karty, nezvláda hru, no nejako zabili večer, ktorý sa končil pohárikom vína v spoločnosti celkom príťažlivej, životaschopnej ženy. Rýchlo však pochopil, o čo spoločničke ide, asi by nedbala pustiť sa do dobrodružstva. To ho našťvalo. Dočerta, čo si to dovoľuje? Ak je schopná očakávať, že muž v jeho psychickom rozpoložení by mohol nadväzovať sexuálne vzťahy s prvou ženou, ktorá je na dosah, vypovedá to o jej psychickom založení, je to potvora, ktorá si chce od života utrhnúť, čo sa dá. Môže sa taká osoba svedomito starať o pacientku? A vôbec, vie niečo o tom, čo sa v šťast-

nejších časoch ľudstva nazývalo láskou? Alebo je láska pre tento typ žien nič nehovoriace slovo, ktoré sa vyskytuje už len v starých románoch a na náhrobných kameňoch?

Sledoval, ako Evička na opatrovateľku reaguje, ale na nič neprišiel. Nevedel vniknúť do ich vzťahu, nemohol odhadnúť, či nepriateľská osoba jeho žene neubližuje. Keby si s ňou začal, mala by dôvod hoci odpraviť konkurentku na druhý svet. Pri tej myšlienke ho striaslo.

S podporou opatrovateľky, veľkej a silnej ženy, sa odvážil vytiahnuť Evičku na prechádzku. Pacientke môže pohyb jedine pomôcť. Vyčkal v dvojhodinovom rade pred vchodom do múzea, aby sa spoločne pozreli na dokonalú hlavu Nefertiti, v staroveku najkrajšej ženy sveta, kým sa jeho ešte vždy pekná manželka v sprievode opatrovateľky prechádzala po Múzejnom ostrove. Na svetové umelecké veľdielo však hľadela bez záujmu.

Inokedy zašli k budove parlamentu, obdivovali klasickú historickú budovu, nad ktorou sa týči sklená pologuľa, dielo moderného architekta.

– Pozri, Evička, – ukazoval na priesračnú kupolu, v ktorej sa pohybovali skupinky ľudí, filigránske postavičky stúpali do výšky alebo schádzali v opačnom smere, kráčali oblúkovitým chodníkom nadol, pri pohľade z diaľky pripomínali pohyb mravcov v mravenisku. – Pozri, sú tam ľudia, – pokúšal sa upozorniť ju vystrčeným prstom.

Pozrela naňho ako bezmocné dieťa, možno aj chcela pochopiť, čo jej hovorí, sledovala smer ukazováka, no kupola bola beznádejne ďaleko, ženin pohľad sa zastavil na konároch blízkeho stromu, ktoré sa jemne pohybovali vo vetre. Bolo to čosi také, ako keď matka prstom ukazuje batolaťu na oblohu, aha, letí lietadlo, a ono, keďže mu slovo lietadlo nič nehovorí, iba so záujmom sleduje matkin vystrčený prst.

Pohladkal ju po líci a zachytil jej úsmev, záblesk bielych zubov odrážala ligotavá belosť perlového náhrdelníka, ktorý jej kedysi daroval k jubileu. Pripomenul si, ako sa darčeku tešila, ako ho žmolila v rukách, dotyk ozajstných perál

v dlani je celkom iný ako dotyk sklených korálikov, umelých náhrad, priam cítiš, že sa dotýkaš čohosi, čo patrí do živej prírody, čo kedysi v mori skutočne žilo a rástlo.

O pár dní sa znova chystali na prechádzku, Evička už čakala v predsieni v šatách, ku ktorým zvyčajne nosila náhrdelník. Perleťou vykladaná dóza však bola prázdna.

– Asi ho stratila, – uzavrela opatrovateľka. – Kam by sa inak podel? Musel sa odopnúť, dakde spadnúť na zem, nebol priviazaný...

Veď hej, mohol, naozaj nebol priviazaný. No s rovnakou pravdepodobnosťou mohol zmiznúť vo vrecku opatrovateľky, zrejme aj ona hrá osudovú hru o perly.

Odfáhlo mu, keď sa s ňou lúčil, ďakoval za služby, vraciame sa domov, dal som výpoveď v zamestnaní, budem sa venovať pacientke, zvládnem to aj bez cudzej pomoci.

Prišlo leto, znova sa ocitol so ženou pri bratislavskom jazere. Už nevošla do vody, spomienky na minulé letá, ktoré trávili pri vode, pri blízkych moriach, sa vytratili. Aké to bývali dovolenky v tých dávnych časoch, keď boli mladí a zdraví, s akou hrdosťou sledovali na hladkej tyrkysovej hladine nádherné tempá mladučkej plavkyne – ich dcéry Evky. Je celá po mame, pevne stavaná, svaly tvarujú líniu tela, dobre formovaných nôh, na tvári večne prekvapený radostný úsmevček.

Teraz plával sám, po očku sledoval ženu na brehu, ako meravo sedí, pohrúžená sama do seba, nevníma okolie. Striasol zo seba vodu, ani sa nešiel sprchovať a prezliecť, aby ju nemusel nechať samu, urobil pár cvikov, aby preschol, až potom si k nej prisadol.

– Malá moja, – objal ju okolo pliec.

Oprela sa oňho ako kedysi, tvárou jej prebleskol úsmevček. Nepotrebuje kozmetické operácie, aj bez nich je krásna, udržala si čosi z mladického pôvabu. Je to jediná žena, na ktorej mu záleží. Okrem dcéry, pravda. Aj keď si nemožno zastierať, že spejeme ku koncu. Sám seba neoklamáš.

Rozvalil sa na ležadle, gniavený ťažobou tela i duše,

nad ním sa klenula obloha plná priezračných oblakov, zľahka pastelovo sfarbených zapadajúcim slnkom. Z neďalekého denného baru doliehala hlučná hudba, na parkete sa zvrátili osamelí tanečníci.

Zrazu akoby mu preskočilo.

– Nezatancujeme si? – uklonil sa pred Evičkou a chytil ju za ruku. Dala sa ťahať, ešte vždy sa usmievala.

Pevne ju zovrel v náručí a vykročil ako kedysi, na túto hudbu sa dá tancovať tango. Partnerka nezareagovala. Dala sa viesť, robila predpísané kroky ako zautomatizovaná bábka. Až v tej chvíli ho ako blesk omráčilo poznanie, rozsudok je konečný, niet odvolania. Až ho striaslo. Už je to tu. Telo bez duše.

Časť duše, časť vedomia, sa z vláčneho tela vytratila, vznáša sa neznámo kde, možno kdesi v inej dimenzii. Tam poletujú spomienky na ich prvú spoločnú službu v klinike, na noc, keď sa lekár a sestrička zblížili, na skromnú svadbu, na starosti s ubytovaním, na narodenie dcéry, ktorú vozili v kočiaku a neskôr sa im už motala pri nohách, možno si ktosi púšťa video nakrútené na dcérkinom maturitnom večierku. Dnes je z dievčiny vzorná lekárka, ako inak, kráča v otcových stopách, ide za úspechom, žije v zámorí, práca ju načisto pohlcuje. Nejde pritom o maličkosť, tu sa hrá o veľa, skúmajú sa bunkové štruktúry mozgu, ukazuje sa, že človek má kultúrne návyky natoľko vžitú, až mu prenikli do kostí, do génov, rojčí sa o možnostiach programovania, hľadajú sa spôsoby génovej terapie, taký výskum je hodný obete! No o tom, ako z človeka uniká časť duše, ako sa postupne stáva súčasťou biologického poľa, ktoré nás obklopuje, hoci ho veda nevie doložiť, má iné starosti, rieši záhady s temnou energiou a temnou hmotou, neurológovia veľa nevedia, zaregistrovali iba skromný poznatok, že v momente smrti je telo ľahšie o dvadsaťjeden miligramov, to je celá hmotnosť duše, ktorá opúšťa telesnú schránku, hoci lekár sa na takých pokusoch môže len pobaviť. No nájdú sa aj pacienti, ktorým čiastka duše akoby unikala z organizmu oveľa skôr, dlho pred termínom

konečného odchodu. Fyzické telo ešte funguje, ale zub času už uhrýza z vedomia, ostáva z neho čoraz menej, čoraz menej spomienok, pamäti, záznamov. Ako nezúčastnene sa Evička tvári, keď ich na prechádzke v meste pristaví bývalá kolegyňa, nasilu sa pripomína, vnucuje, pamätáš sa, Evi, roky sme pracovali spoločne, dni a noci vedľa seba, boli to veselé služby, koľko sme sa pri robote nasmiali!

Ide jeseň. Na svetoznámej klinike dal výpoveď, uchytí sa v rodnom meste ako obvodný lekár, stačí odpracovať pár hodín denne. Ako opatrovateľku najal starú známu zo susedstva, tá pred ním nebude krútiť zadkom a pri poháriku veľavravne naznačovať, čo žene plnej života chýba, tú možno len poľutovať, život je ťažký, nikomu sa neujde toľko, koľko by potreboval. Našťastie mu bola svojím spôsobom protivná, v duchu sa hral na mravokárcu, človeku už nestačí, že má zdravé údy, zdravé zmysly, zdravý rozum, vykašle sa na akési prikázania, aj keď ich Mojžiš kedysi dostal od najvyššej inštalácie. Sme len ľudia – to má byť ospravedlnenie?

Každý chytráči, ako vie. Voľakedy chytráčil aj pri kartách. Teraz nemôže hrať so ženou kanastu ani sedmu, prešli na detské hry, na čierneho Petra, ktorého Evička v jasnejších chvíľach ešte rozozná, hoci je to už len hra na hru, musí ťahať karty aj za ňu, dať jej vyhrávať. Teší sa jej úsmevčeku, ktorý ho očaril v mladosti, nech je len úsmevov čím viac, to sú tie chvíle, tie perly, ktoré zhromažďuje ako vášnivý zberateľ, to je jeho hra s osudom!

Každý deň najmenej trojhodinová prechádzka. Pod nohami šuští napadané lístie, pripomína časy detských objavov. Ako zvedavý chlapec rozpáral sestre bábiku, zaujímalo ho, čo je v plátennom vnútrajšku, všetci hovoria čosi o srdci, o črevách? Namiesto toho sa z brucha sypali piliny, bábikina keramická hlava sa naňho vyčítavo usmievala.

Zdvihol gaštan, podal ho žene. Neprítomne po ňom siahla, chvíľu ho ohmatávala, akoby listovala v pamäti, o čo vlastne ide. Po chvíli zbadala na zemi ďalší, prudko